

Bilag II.

Direktøren for Arbejds- og
Fabriktilsynet.

København, den 2. Januar 1913.

Til Indenrigsministeriet.

I Skrivelse af 7. f. M. har det høje Ministerium udbedt sig en Udtalelse dels om Følgerne af Forbudet mod Kvinders Natarbejde i Sverige, dels om, hvorvidt Forbudet mod Kvinders Natarbejde vil faa væsentlig Betydning for Kvinders Anvendelse i Bogtrykkerfaget, og i hvilket Omfang. Medens man med Hensyn til det første Spørgsmaal skal indskrænke sig til at henvise til vedlagte Indberetning med Bilag fra Assistent Schwanenflügel, skal man med Hensyn til det andet Spørgsmaal tillade sig følgende Bemærkninger:

Medens det ikke har været muligt med saa kort Varsel at fremskaffe fuldstændige Oplysninger om det Antal Kvinder, som deltager i Natarbejde i Bogtrykkerfaget, kan det for Københavns Vedkommende oplyses, at af ca. 500 i Faget beskæftigede Kvinder deltager for Tiden paa 8 større Trykkerier tilsammen 64 Kvinder i regelmæssigt Arbejde i nogle af Nattimerne; muligvis beskæftiges der i andre Trykkerier enkelte Kvinder paa en lignende Maade ved regelmæssigt Natarbejde, men Antallet er sikkert forsvindende, og det samme gælder formentlig Provinsbogtrykkerierne. Det Arbejde, som udføres af de her omhandlede Kvinder, kan ikke henlægges til Dagtimerne, og Følgen af Forbudet maa da blive, at der fremtidig vil blive benyttet Mænd paa disse Pladser. I saa Henseende danner Bogtrykkerfaget en Modsætning til adskillige andre Industrigrene, i hvilke der til Tider arbejdes det meste af Døgnet rundt, f. Eks. Bomuldsspinderierne og Fiskenetfabrikkerne, hvor Følgen af Forbudet ikke vil blive, at Kvinder fortrænges af Mænd, men derimod, at Natarbejdet vil ophøre saavel for Kvinder som for Mænd.

For de ved regelmæssigt Natarbejde ansatte Kvinders Vedkommende er det altsaa meget let at forudse Virkningerne af Forbudet: Deres Pladser vil blive besat med Mænd. Om de saaledes fortrængte Kvinder vil kunne skaffe sig andre Pladser indenfor Faget, er naturligvis et andet Spørgsmaal, som det er vanskeligt at danne sig en Mening om. For mange af dem — maaske for de fleste — vil dette dog — blandt andet paa Grund af de nedenfor anførte Forhold — vistnok falde meget vanskeligt.

Derimod lader det sig aldeles ikke overse, hvorledes Forbudet vil komme til at virke derved, at Kvinder fremtidig ikke kan deltage i det tilfældigt forekommende Overarbejde efter Kl. 10 Eftm. Om denne Art Overarbejde har man faaet oplyst, at der i November Maaned f. A. paa 15 københavnske Bogtrykkerier anvendtes 46 Kvinder i ca. 1,000 Arbejdstimer. De allerfleste af disse Arbejdstimer faldt fra 10 til 11, en Del fra 11 til 12, medens kun faa faldt efter 12. Desuden har der paa andre Trykkerier sikkert været anvendt en Del Kvinder til denne Art Overarbejde. Det antages, at Overarbejdet i December Maaned f. A. har omtrent samme Omfang som i November, medens det i de øvrige Maaneder er af forholdsvis ringe Omfang.

Direkte betyder dette Overarbejde altsaa ikke meget for Kvinderne, idet hver af de paagældende kvinder gennemsnitlig kun beskæftiges ca. 1 Time daglig